

Oponentský posudek diplomové práce Terezy Fialové „Populační biologie a ekologie druhu *Phyteuma orbiculare* L.“

Diplomová práce zabývající se ekologií a populační biologií druhu *Phyteuma orbiculare* zní jako atraktivní téma. Z předložené diplomové práce je však cítit od počátku jistý nesoulad mezi prvotním plánem a finálním výsledkem, jehož nejnápadnějším projevem je absence jakéhokoli populačního výzkumu, ačkoli je obsažen v názvu práce. Autorka to vysvětluje tím, že nezískala povolení k manipulaci s ohroženým druhem. Tenhle důvod se samozřejmě při práci s ohroženými druhy může objevit, ale měl být nějak reflektován změnou zadání a názvu práce. Takto musím primárně konstatovat, že část práce slibovaná v názvu v předložené práci chybí. Zmíněný nesoulad jakoby tak celou práci poznamenal již od samotného úvodu, protože ten začíná bez jakéhokoli jiného uvedení informací o loukách a jejich managementu a teprve později se v textu objevuje studovaný druh.

Práce si klade čtyři hlavní cíle, jejichž naplnění si v této části posudku dovolím krátce komentovat. Ad 1 - zjistit počet lokalit druhu v minulosti a současnosti

To je bezpochyby pracný úkol a v této části pracovala autorka s velkým objemem informací. Úroveň zpracování však jakoby bezděky vyjadřovala první věta závěru: „Celkem se mi podařilo zjistit přibližně 346 lokalit...“. Autorka vytvořila precizní metodiku, jak odlišovat, kde končí hranice jedné lokality a jak přiřazovat do fyto geografických okresů, ale nemohu si pomoci, můj dojem je, že si tím do určité míry situaci spíše zkomplikovala. Alespoň v oblastech, které znám osobně jsou prakticky identické lokality zbytečně rozdělené v tabulce 3.5 do více řádků. A už vůbec nerozumím, proč je u tak známých míst jako je Dlouhopolský rybník a několik dalších otazník, o kterém autorka v metodice na straně 10 tvrdí, že je uveden u lokalit, kde není jasné, z které části republiky jsou. A navíc je v textu na téže straně odkaz na tabulku 3.4, ač správně je 3.5. Mapy rozšíření z různých časových období považuje autorka za jeden ze stěžejních výstupů, ale jejich přehlednost je vlivem husté říční sítě, použitých barev a malé velikosti nižší než by bylo žádoucí. Časové období 1990-1999 považuji za nešťastně zvolené a dle mého názoru je to spíše mapa do sociologické studie, kde jsou aktivní botanici, než mapa vyjadřující skutečné rozšíření druhu v daném období.

Ad 2 – odlišnost historických a současných lokalit

V tomto bodu se dostávám do rozporu hlavně se školitelkou, protože nějak neumím přijmout opodstatněnost takového zkoumání. Jednak se jen málokdy lze strefit přesně do míst, kde historicky daný druh skutečně rostl, protože opravdu přesná místa zkrátka u většiny historických lokalit neznáme. Tím je celé porovnání zatíženo nemalým zkreslením. Hlavní výhrada pak míří, snad poněkud nevědecky, k dotazování, zda má takové pracné zkoumání

vlastně smysl. Když se podívám na výsledné tvrzení, že druh dodnes roste na druhově bohatších a živinami chudších stanovištích, tak jde o vysoce očekávatelné konstatování. Jistě hypotéza je nyní vědecky ověřená, ale přiznávám, že mne to moc neoslovilo.

Ad 3 – jak jsou vybrané populace druhu velké

Cenný příspěvek z mnoha oblastí ČR k poznání aktuálního stavu populací. Tato část práce je hodnotná a domnívám se, že mohla být lépe prezentovaná. S tím souvisí i výhrada k tvrzení v závěru o nejhroženějších populacích. Když autorka nenavštívila všechny lokality druhu v ČR, což ani nebylo možné, tak mi připadá zavádějící psát o čtyřech lokalitách jako o těch, kde hrozí největší riziko vymření.

Ad 4 – jak závisí stav populace na stanovištních podmínkách na těchto lokalitách

Tento bod je naplněn kvalitním zkoumáním a dobře prezentovanými daty.

Po formální stránce má hodnocená práce Terezy Fialové 104 číslovaných stran, z toho je 86 stran základní část práce a zbytek přílohy. Přímou v textu je dále začleněno 16 obrázků a 8 tabulek, z toho dvě v samostatné příloze na CD. Práce je po formální stránce vcelku zdařile provedená, psaná většinou čtivě a srozumitelně s minimem nepěkných obrátů přičemž počet překlepů je až neuvěřitelně nízký. Tabulky i grafy jsou kvalitní, přehledné a dobře popsány. 23 stran textu ve výsledcích tvoří popis lokalit, kde se mísí část patřící do předchozího oddílu „Materiál a metodika“ s vlastními výsledky. Některé části diskuse patří spíše do metodiky, například část textu na straně 69, zejména předposlední odstavec. Minimálně diskutabilní je rozdělení literatury na základní a vztahující se k rozšíření druhu. Důvody vcelku chápu a akceptuji, ale mít jednu literaturu v hlavní části a druhou jako přílohu považuji za zvláštní. Jinak je seznam literatury rozsáhlý a dobře pokrývající dané téma.

Předložená práce nabízí několik okruhů otázek k diskusi:

1. Pro mnohé druhy čeledi *Campanulaceae* včetně studovaného druhu je typická tendence ke krátkověkosti, což autorka pro daný druh správně zmiňuje. Jaké má tato krátkověkost důsledky pro populační biologii druhu a perspektivu přežití na různých lokalitách?
2. Jedním z autorkou zjištěných rozdílů mezi historickými a současnými lokalitami je obsah fosforu v půdě (strana 55). Vyšší obsah fosforu na historických lokalitách je trochu překvapivý. Dokáže autorka zjištěnou situaci komentovat?
3. Jaká jsou doporučení autorky pro ochranáře ohledně péče o lokality druhu?
4. Zná autorka v rámci čeledi *Campanulaceae* další taxony, u kterých došlo v ČR k výraznému úbytku lokalit?

Hodnocenou práci považuji jak psáno výše za poněkud rozpornou. Na straně kladů je velký rozsah práce od zpracování rozšíření (tj. práce s herbáři, různými databázemi, konzultace)

přes opakované návštěvy 43 lokalit, pedologické analýzy až po kvalitní statistické zpracování. Na straně nedostatků je celková nevyhraněnost či nedotaženost práce, řečeno několika slovy, nemám po několika přečteních pocit, že jsem se o studovaném druhu dozvěděl mnoho nového, dříve neznámého.

Práci doporučuji přijmout k obhajobě a hodnotit s přihlédnutím k obhajobě stupněm velmi dobře až dobře.

V Praze 25.5.2010

RNDr. Vlastik Rybka Ph.D.